

Előfizetési árak:
 Egy évre 10.— frt
 Félévre 5.—
 Negyedévre 2.50
 Egy hónapra 1.—
 Egyenlő részletekben 4 kr.

Megjelenik minden-
 nap, vasárnap kivé-
 tével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE

**Szerkesztőség és
 kiadóhivatal:**
 Főpiacz, a város-
 szél szomban.

Hirdetések:
 Egy hasábos petit
 soronként 5 kr-ával
 számítottak.

A királyné szobra.

Budapest, november 3.

Erzsébet királyné szobra helyének a kérdése meg van oldva. Nem a hivalkodás oldotta meg, sem a nagy esztétikai szempontok sugallata, nem az a közóhajlás, a mely mentül fényesebbnek nagyobbak, hét világra szólónak, a nemzeti kegyelet nagyságához méltónak kívánta, hanem megoldotta egy fejedelmi szív inspirációja, megoldotta Ferencz József királyi gondolata.

A szobor létesítése céljából kiküldött országos bizottság mint alább olvashatjuk, tegnap tartotta megalakuló ülését a miniszterelnöki palotában s az ülés végén az elnöklő miniszterelnök a már megalakult bizottság elé terjesztette a királynak azt a kívánságát — nem akarom ugymond, azt mondani: ő felségének a bizottsághoz intézett kérését — ejtse el a bizottság a hely megválasztásának a kérdését s fogadja el a király kívánságához képest a szobor helyének a — *Szentgyörgy* terét.

A várat szerette, legtöbbet a

várban tartózkodott a felséges asszony, legyen ott a szobra is. A bizottság meghatott lelkesedéssel hódolt meg e nemes, megkapó, magasztos gondolatnak.

A hol a magyar ember eddig lehajtott fővel, szívében keserűséggel járt, mert hisz egy irtóztató katasztrófája emlékének az árnyékában járt: abból immár bucsu-helye lesz a nemzetnek, a legnemesebb királyné alakja glóriával hinti be ezt a történelmi bus teret, a hol lesujtatánk vala, ott emel-tünk föl királyi kezektől.

Mint hogy pedig ezen az egy téren csak egy szobor lehet, ő Felsőge a Hentzi szobrát el fogja vitetni valamely katonai épület zárt helyiségébe, a hol megmarad történelmi emlékül.

A felséges érzések nagy sorozata nyer kiengesztelődést e cselekedetekben és egyetlen egy emberi érzés sincsen, a melyet bántódás érne benne. Boldognak mondhatjuk a királyt, e dolgok intézőjét, a ki saját személyes nagy gyászában milliók fölemelését, megvigasztalását, nemesebb érzéseik kielégítését tudja munkálni. Szerencsések a tanácsadói,

a kik ebbeli magasztos törekvéseiben őt hiven szolgálják.

Az Erzsébet királyné emlékének törvénybe iktatásáról szóló 1898 évi XXX. t.-cz. végrehajtása érdekében alakított országos bizottság ma délelőtt tizenegy órakor tartotta alakuló ülését Bánffy Dezső báró miniszterelnök elnöklése alatt.

Jelen voltak: Atzél Béla báró, Andrassy Tivadar gróf, Bánffy György gróf, Benczur Gyula, Beöthy Zsolt, Berzeviczy Albert, Bubicz Zsigmond, Csekonics Endre gróf, Dedovics György, Gyulay Pál, Halmos János, Harkányi Frigyes báró, Hauszmann Alajos, Jókai Mór, Hock János, Karátsonyi Jenő gróf, Keglevich István gróf, Lipthay Béla báró, Lotz Károly, Márkus József, Rákosi Jenő, Ráth György, Rátkay László, Roskovits Ignác, Szinnyey-Merse Pál, Steindl Imre, Szilágyi Dezső és Tarkovich József; Hazay István dr. miniszteri segédtitkár mint jegyző.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök az országos bizottságot megalakultnak jelentette ki, mire következett a minisztertanács javaslata alapján előterjesztett eljárási szabályzat tárgyalása, amelyet a bizottság általánosságban és részleteiben elfogadott, a szűkebbkörű végrehajtó-bizottságba Andrassy Tivadar grófot, Halmos Jánost, Hauszmann Alajost, Keglevich István grófot, Lotz Károlyt, Rákosi Jenőt és Szinnyey-Merse Pált küldvén ki. Együttal jelentette a miniszterelnök, hogy e végrehajtó-bizottság elnökévé a minisztertanács határozata alapján Ráth György, a képző-

TÁRCZA.

b. W. C. emlékkönyvébe.

Mi késztet arra most, hogy irjak?
 Mi késztet a madárt, hogy daloljon?
 Virágok, mondd, miért is nyílnak
 Egy-egy mosolyodra rózsás ajkidon.

Arany hajadra hogyha nézek,
 Hogy napsugár is van, miért felejem?
 Megtilthatom én azt az égnek
 Hogy anyyi csillag ragyogjon szemedben.

És bájos arcod, hó kebeled
 Miért teszi szebbé, igéző termeted
 A válasz egyéb nem is lehet
 Minthogy az Isten jókedvben teremtett.

Kicsiny leányka voltál
 Midőn bámultalak,
 Mint asszonyt istenitlek
 Te drága gyöngy alak.

Hallgatag imádás
 Legyen a végzetem.
 Mennyei mámorban
 Végezzem életem!

De ha egyszer úgy lesz
 Hogy megismerhetlek,
 Elmondom tisztára
 Mennyire szeretlek.

Lesujthatsz szavaddal
 Ölhetsz tekintettel
 Eltűrök majd mindent
 Égő szerelmemmel.

K. M.

M e s e.

— A „Debreczeni Ellenőr” eredeti tárczája. —
 Irta: **Huszár Amália.**

Volt egyszer, hol nem volt, nagyon-nagyon régen egy aranyhajú leány, akit senki sem szeretett. Fájt nagyon ezért a szíve és sokszor elkeseredett miatta, különösen még ha néha gyermekkori emlékei is meglátogatták bus arcukkal.

Mert ennek a leánynak a gyermek-szobában kezdődött a szenvedése!

Mikor más gyermek még nem tudott az életről, ő már érezte terheit, mikor más gyermek lepkét kergetett és örült az aranyos napsugárnak, ő elment a játszó gyermekektől messze-messze, hogy ne hallja a lármájukat és sirva könyörgött az Istennek: vegye, hívja magához őt, mert olyan nehéz azt az érzést viselni, amely úgy összeszorítja a szívecskéjét, mikor látja, hogy a többieket, hogy szeretik, dédelgetik s csak őt, mindig csak őt bántják, őt üldözik. Az ő aranyhaját nem simogatja senki!

Mennyi költészettel van tele egy gyermek fájdalma, ki már elég okos arra,

hogy megértse helyzetét. Tudja, hogy nem úgy kellene lenni, a hogy van, s mégis soha, soha nem panaszodik. Eseng egy szívért, a ki szerette — mindegy lenne, ha szülő, testvér, idegen. Annak az egynek aztán, a ki nagyon szeretné, elmondhatna minden keserűséget, a melylyel csordultig a szíve!

Csakhogy nem bizott senkiben.

Félt, hogy kigunyolják, kinevetik. Így történt, hogy a szép verőfényes gyermekévek lassan multak nála s hogy míg más gyermek a boldog gyermekkor rózsáit szedte, neki csak a tövis jutott. Csak ő tudta, hogy szur az nagyon! Csak ő, egyedül ő!

Lágy, érzékeny szívet adott pedig ennek a gyermeknek az Isten. Fel van jegyezve azoknak a neve, akik megke-ményítették, megfásították, elrabolták tőle s uttalan sötétséget borítottak reá! Tudta ezt a szomorú gyermek és napról-napra jobban érezte, hogy nagyon boldogtalan! Az ő élete nem olyan, mint a többié! Az ő aranyhaját nem simogatja senki! . . .

Egyszer aztán nagy beteg lett. Komoly pápaszemes orvosok ki- s bejártak, beszélgettek, vitakoztak. Nyilván az ő élete megmentésén! S mikor kimondták, hogy nem sokáig marad már itt a földön, a gyermek akkor se csimpaszkodott gyenge karjaival az édes anyja nyakába, akkor sem kérte, hogy ne hagyja el-menni!

Az egyedüli elismert
 kellemes ízű, termé-
 szetes hashajtószer

Ferencz József keserűviz,

miért is általánosan kedvelté és rendkívül népszerűvé vált. A biztos és tartós hatá-
 sű Ferencz József vizet 10 vilá-
 kiállításon 10 aranyéremmel tüntették ki és egy háztar-
 tásban sem szabadna hiányoznia.

művészeti társulát alelnöke fog kinevezetni.

Az országos bizottság ezután a gyűjtött összegek nyilvántartásának kérdésével foglalkozott és elhatározta, hogy felhívás fog kibocsátatni, a mely szerint minden intézet és magános, a kinél ily összegek vannak, az ellenőrzés szempontjából az adatokat szolgáltatassa be a miniszterelnökségnek.

Ezután a szobor helyének kérdése került tárgyalás alá.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök előterjesztette, hogy ő Felségének az az óhaja, hogy az Erzsébet-szobor a budavári Szent-György téren állíttassék fel, a hol jelenleg a Hentzi-szobor áll.

Az országos bizottság az előterjesztést egyhangulag és lelkesedéssel tudomásul vevén, a szobor helyére nézve a felséges ur óhaja értelmében határozott.

Az országos bizottság végül utasította a végrehajtó-bizottságot, hogy ezen az alapon tegyen a továbbiak iránt javaslatot.

A helyzet Ausztriában. A reichsrat holnapután ismét összeül, hogy első sorban a miniszteriumnak vád alá helyezésére vonatkozó indítvány felett tárgyaljon. Valószínűleg már szombaton megkezdik működésüket a kiegyezési javaslatok tárgyalására kiküldött bizottság albizottságai. Hir szerint az az albizottság fog első sorban tárgyalni, a mely a vám- és kereskedelmi szövetség előzetes megvitatására van hivatva.

Morva-Osztrauban az ottani német egyesület meghívására Lecher és Menger dr. képviselők megjelentek az értekezleten és nagyon hevesen kikeltek a kiegyezési javaslatok ellen.

Menger dr. egyebek között azt mondotta, hogy még egy kiegyezés sem háritott annyi terhet az osztrák lakosságra, mint a jelen kiegyezés. A kiegyezést teljesen elfogadhatatlannak tartja és mindenestre követeli a junktimot, a kvóta felemelését és egy teljesen módosított kiegyezést.

Lehunyta szeméit és mozdulatlanul feküdt ágyában. Nem tudott, nem érezett semmit, csak hogy nagyon jó, nagyon jó volna meghalni, fölmenni a szép fényes menyországba!

Később is sokszor vádolta az Istent, miért nem engedte őt elmenni ebből a rut világból? Vége lett volna legalább minden bunak, minden gyötremnek!...

Es azután is sok éjjelen át sirt a gyermek. Befurta fejét ágya fehér párnába, amelyre annyiszor peregték már le könnyei! Es irt halkán, esendesen, nehogy meghallják és kigunyolják, kinevessék. Résztvevő szó ugye lenne számára — nagyon jól tudja. Senkije sincs, csak a jó Isten, kiről alig hallott még, de érezte, hogy van! Odafönn lakik a magas menyekben s csak jó gyermeknek kell lenni s ő is eljut talán egyszer abba a szép mennyországba, a hol nincs gyűlölség, nincsen szivtelenség! Hogy is férközhetne abba a gyönyörű kék égbe!?

S a gondolkozó, hallgatag gyermek nyulánk, szomorú leánykává fejlődött. Neveltetni, taníttatni idegenbe vitték. S az aranyhajú kis martyr itt sem tudta magát megszerettetni. Méltatlanság, bánatalom hát is bőven jutott. Még a csillogó aranyhaját is megezbálta néha az az irgalmas apáca, mikor tekeresbe kötötte s nem érték hátra az első arany-szálak. — De az sem a hajának fájt, hanem a szívének. Mintha azt tépte

— **A nagy szebeni görög-keleti román érsekségre,** mint értesülünk, a kormány jejlötte Metiánu János aradi püspök, kinek helyére, megválasztása esetén, aradi püspökké Goldis János káptalani helynök országgyűlési képviselő kerül.

— **A kvóta.** Az osztrák kvóta küldöttség nem jó többé Budapestre tárgyalni. A magyar kvótabizottságban holnap indítványozni fogják, hogy a kvótának 38 százalékra való fölemelése el nem fogadható.

— **Angolok és francziák.** A lapok tovább is azt hangoztatják, hogy Fasoda kiürítése lehetetlen. Cornely azonban azt mondja a Figaróban, hogy Fasoda kiürítése semmi esetre sem volna Franciaország megalázása és kifejti, hogy örültség volna, Fasoda kedvéért a civilizáció négy sarkát lángra lobbantani. Yves Guyot azt mondja a Siecle-ben, hogy Marchand nem szándékozik visszatérni Fasodába.

A föld és betegségei.

Irta: Dr. A. B.

„Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halmod kell!”

E sorokban, melyek viharos idők és egy viharos lángelme szülöttei, benne van az embernek egész élettörténete; e földön születik, ezen küzd élete fentartásáért s abba a földbe tény megpihenni, a melytől annyi jót, de annyit rosszat is kapott.

Ha eltekintünk e sorok magasztos, de idealis tartalmától és a bonczoló, kutató — hogy úgy mondjuk realis — elme felfogásával bíráljuk meg e föld értékét, bizonyossá válik azon körülmény, hogy ama sok jóval szemben, melyet e földtől nyerünk és a melyek előállítása, megszerzése, többnyire a magunk akaratától függ. ott találjuk ezzel szemben azt a sok rosszat, azt a sok kellemetlen valamit is, melyeket ugyancsak e földtől nyerünk a nélkül azonban, hogy erre szükségünk volna, vagy hogy e káros hatányok ellen kellően és sikeresen védekezni is tudnánk. Oka pedig ezen körülménynek abban rej-

lik, hogy e kellemetlen baj okozói mind-megaunyan láthatlan, sokszor megfejt-hetlen esodás alkotások, melyekről tudomást csak geniálisan szerkesztett eszközökkel, műszerekkel vehetünk.

Mindaddig, míg a földet épen olyan esodás, természetfölötti alkotásnak tartották, mint a természet többi műveit, mint pl. a levegőt, vizet, elemeket stb. addig ama sok bajt is, melyekről ma már kétséget kizárólag tudjuk, hogy a földből és ennek alakelemeiből nyerik eredetüket, az emberi tudáson kívül eső fogalmaknak, tényeknek tartották s mint ilyenek ellen nem ismervén lényegüket, tehetetlenek is voltak.

A mai előrehaladott tudomány boncz-kés alá vette a természeti jelenségeket és az emberi bajok, nyomorúságok kutfői felfedezésére irányuló törekvéseket igen sok esetben teljes siker koronázta. A kutató tudomány, az ő mysticus eszközeivel és módszereivel megállapította, hogy a föld, a melyen és a melyért élünk, számos oly kártékony sigen sokszor öldöklő csirát rejt magában, mely csirok kedvező körülmények között az emberi szervezetbe jutva, oly betegségeket idézhetnek elő, melyek megakasztják az emberi tett és elme működését, sőt e láthatlan, sokak által ma is kiesnyelt és kétkedve fogadott teremtmények az emberi élet kioltását is okozhatják!

Mert szinte hihetetlennek látszik, hogy a tropikus égöv alatt uralkodó sárgaláznak, mely annyi rengeteg emberáldozatot követel, meleg ágya, fészke az anyaföld! ki hinné el, hogy a nálunk is szórványosan előforduló, olykor azonban pusztító járványként megjelenő hasihagymás kinos és hasontartamu betegség csirái a földben tenyésznek? és ha naponként láthatjuk a nálunk otthonos váltóláztól — népies elnevezésében: hideg-lelés — sok százra menő megbetegedettek lázas vergődését, elmetévéngését: elhinnők-e, hogy mind e betegok a földből nyerik kinos betegségük láthatlan csiráit? vagy kinek már alkalmá volt egy meravkór (tetania) súlyos, ijeszítő kórképét észlelnie, nem veszi-e kétkedve azon felvilágosítást, hogy e borzasztó betegség miasmái a földben tanyáznak?!

Pedig kétségbevonhatlan bizonyítékok

nem jött, hogy megvigasztalja, hogy szeresse!

Azok pedig a kiknek a szeretetére joggal számítani lehetett volna, nem szerették, sem pedig a többiek! Senki senki!

De türelmesen hordozta a keresztet. Hordozta jó darabig, azután daczos, végre fásult lett. Az arezok hidegek, az emberek rosszak, érzéketlenek szivtelének. Abinek minek élni? Semmi öröme, még csak a szép gyermekkor aranyos évi sem világítanak ebbe a sötétségbe, mint másnak: — az is sötét fénytelen. Oh mért is nem vette el az Isten akkor, mikor olyan nagyon beteg volt, annyiszor mikor óhajtott volna meghalni!?

Egyszer aztán hálát adott az eget Urának őszinte igaz szívvél, a miért nem hallgatta meg!

Hálát adott és könnyes szemmel beszélt: „Hát azért nem engedte akkor a nagy szenvedésben elpusztulni, hogy mást is érezek, ne csak boldogtalanságot?”

Ez akkor történt, mikor megismerte azt az arezót, azokat a szemeket, a melyek jószágot sugárzottak, s a melyek lyek meleg érző szívet árultak el. Nem olyan az, mint a többiek, kiket addig ismert!

Sokáig tanulmányozta annak a léleknek minden mozdulatát. Észrevett az mindegy legkisebb változást rajta pedig

volna ki az az irgalmatlan irgalmas néne. Hát mindig fájni fog már az ő szíve? Mindig könyekben találja a csöndes éjszaka?...

Mikor a sok sirás, a sok visszafojtott fájdalom, a gyerek bánat elvette az egészségét, hazavitték újra a többi testvéreikhez. Akkor már nagyoeska leányka volt. Ugy kérte a mindenhatót, ha már nem akarja szüntetni a szenvedéseit, adjon többet, mentül többet, hogy megszakadjon belé a szíve, az az elkínzott elgyöttrött gyermekszíve!

S nem hallgatta meg az isten, Ismét teltek multak az évek. Már bele is nyugodott, hogy soha nem lesz más-képen és nyugodtabban vette el a keserűt. Akkor egy pillanatra azt hitte világosodni kezd az éj. Adott az Isten mellé egy olyan testvérkét, mint a milyen ő volt. Annak is érzékeny volt a szíve. Azt hitte, avval osztja majd meg bánatát szenvedéseit. Rábízták teljesen azt a gyermeket. Ápolta, tanította, nevelte. S a gyermek úgy vele tudott érezni, az a csöpp, az a esodálatos szívé baba.

Adta az Isten, el is vette megint, áldassék az ő neve! Ismét magára maradt. Nem azért jött az a gyermek erre a földre, hogy ennek a másíknak vigasztalója legyen, hanem hogy ha vissza száll a menyországba, új gyötrem boruljon a szívére.

Hiába siratta, hiába hívta vissza,

állanak rendelkezésünkre, melyek igazolják állításainkat.

Az első és utolsó bajt kivéve — sajnos — a másik kettővel gyakran találkozhatunk; mert a sárgaláz nálunk nem honos, helyét a váltóláz (molária) tartja elfoglalva, még pedig ugyancsak erős pozícióban; a merevkór pedig oly ritkán fordul elő önállóan, hogy tárgyalásától el is tekinthetünk.

E bajok mindenképen csirái — a hasi hagymáz és váltólázzal lévén csak szó — közvetlen a földből s az ebben levő talajvízből származnak, az előbbi bacillussok, az utóbbi ugynevezett flasmodiumok alakjában.

Mindenikök láthatlan, csak sokszorosan nagyító üvegek adják szemléltethető az emberi szervezet nedvében és véreben.

Míg a tipikus bacillusai csaknem mindig, ugyszólván kizárólag a talajvízben s így a nem mély kutakban is tanyáznak, addig a malaria plasmodiumait a nedves, mocsaras talaj kigőzölgése, vagy az e fajta föld felásása szolgáltatja. És éppen ezen körülmény adja magyarázatát annak, hogy e betegségek kiválóan száraz időben lépnek fel járványszerűen.

Ugyanis a hosszas esőzések alatt magas felszínen levő talajvíz s ennek folytán a posványos mocsarak s csekély állóvizek a hosszantartó és intenzív meleg folytán párolganak s így e láthatlan apró lények részint felszínre kerülnek, részint pedig a levegővel fertőzik az embereket. Nem mondható ugyan szabályképpen, hogy csak száraz időben uralkodnak e kórok, mert minden időben is érvényre jutnak, ha más mellékkörülmények elősegítik elterjedésüket s a fertőzésre alkalmas viszonyokat.

A védekezés ellenök — a rendes és kitaró orvosi gyógykezelésen kívül — a nedves, mocsaras talajok kiszáritásában, lecsapolásában, a víz megszűrésében s a mély talaj feltöltésében áll.

Ezek azon bajok, melyek közvetlen a földből származnak, ellentétben azokkal, melyek közvetve jutnak hozzánk ugyancsak a földből.

Ide tartoznak azon betegségek, melyek valamely tápszernek állandó fogyasztása, élvezete után keletkeznek. A külön-

féle növényi anyagoktól származott mérgezéseket nem számíthatjuk ide, mert hiszen többnyire véletlen esetek, de ide tartoznak pl. a hibás rozból készült liszt élvezete után fellépő anyarozs mérgezés s a nálunk most fellépett pellegra. — Az előbbi ritkán fordul elő s kellő körültekintéssel el is kerülhető.

Nem így áll a dolog a pellegrával. Ez a különös és végeredményében — ha magára hagyatják — oly szomorú betegség előfordul mindenütt, hol a lakosság kizárólag kukoriczával táplálkozik s e mellett is nyomorban él. Hogy azt csak a romlott kukoriceza idézné elő, vagy bármilyennek is az élvezete meghozza a betegséget, az még eddig eldöntetlen kérdés, de igen valószínű, hogy akár romlott, akár egészséges kukoriceza a fő táplálkozási szer, e betegség mindig fellép.

Nálunk az utóbbi időben lettek e járványosan fellépő betegségekre figyelme-
sek az orvosok.

Ugyanis mindazon a vidékeken, hol a természet mostoha az emberek iránt, részint az éghajlat, részint az anyaföld kevésbé termékeny volta miatt, a hol semmi vagy igen csekély ipart folytatnak az emberek s így a könnyen termő kukoriceza adja a kenyeret s a lakosok szegénysége mellett csakis ezzel táplálkoznak, mindezen a vidékeken fellép ez a sajátságos betegség.

Kezdeté a bőr sajátságos elváltozása, folytatása az általános sanyalódás, hanyatlás és vége a gyógyíthatlan, kínos elmebetegség, mely még a gyógyintézetekben kezeltnek is 25—30 százalékát pusztítja el. Kedvezőbb a statisztika a gyógykezelés alatt levőknel; bár ezek között is sok a visszaeső, de rendszeres, jó táplálkozás mellett a megbetegedettek negyedrészre kigyógyul, egy nagy contigens pedig megjavul.

E betegség ellen védekezni csak úgy lehet, ha a kukoriceza tápszer megvonatik s ennek helyébe egészséges, más tápláló anyag nyújtatik; ezen rendelkezés azonban — tekintettel az illető beteg lakosság nagyfokú szegénységére — csak is intézetekben, kórházakban és az időnként felállított nyilvános étkező helyiségekben vihető csak keresztül.

Igy van ez ma Olaszországban, hol

jelenleg 100.000 pellegrás beteg van, a kiknek ápolására, javítására sok helyen kunyhók és kizárólag e célra berendezett klinikák, kórházak vannak feállítva.

Nálunk e betegséget most észlelik Erdélyben s csirájában lévén még, hihető, hogy az eddig is megindított kormányhatósági intézkedések eredménynyel fog-nak végződni.

Még ide számíthatnók az alkohol betegeit is, itt már azonban nem is annyira a termő föld az okozó, hanem inkább az emberek gyöngesége, melynél fogva az alkohol szédítő hatalmának ellentállani nem tudván, annak túlságos élvezete következtében az annyira szántalmas, az alkohol okozta elmebetegségben szenvednek el.

Az ifjuság ünnepe.

(A Főiskolai Irodalmi Társulat díszgyűlése.)

Debreczen, november 3.

Tegnap, a bányászó őszi délután, a mikor a fűtőréz szélben egy-egy fekete szárnyu varju suhant el, az öreg városháza nagytermébe pár órára beköltözött a napsugaras tavasz a maga üde frissességében, hogy költészetével, muzsikájával, dalaival a rideg őszből visszakalandoztassa a lelket az ő szép világába, a melyben még most nyiladoznak a hangulatok, a remények és a vágyak százszorszépei.

A főiskolai ifjuság szíves hívására gyülekezett az a sok szép asszony, szép leány, a város közönségének színe-java, hogy gyönyörködjék az ifjuság törekvésében; lássa, hogy társadalmi téren is számot tesz; hogy bir a modern műveltség azon kellekeivel, a melyek bevezetnek a társas életbe. A fiatalság úgy gondolkozott:

— Nem tölthetjük minden időnket a kollegium falai között. A tanuláshoz ép úgy meg van az ideje, mint a szórakozáshoz. A városi közönség nem ismer bennünket, a kik között annyian vannak

az arca mindig egyforma nyugodt volt. Epügy tudott parancsolni a az arcyának, szavainak, mint ez a leány. Ez a leány csak egy harmadiknak nem tudott parancsolni: annak a komoly szerelmes szívének, a mely annyit szenvedett.

De most érezte, hogy kezd engedni a szíve táján a borogás, az a fagy s egyszerre mindent megboczázt azoknak a szívtelen embereknek, — mindenkinek a ki valaha őt bántott! . . .

És úgy érezte hogy jó volna annak mindent elmondani, ami évek hosszú sora óta nyomja a szívét! Talán megkönnyebbedne akkor!

Azt gondolta, hogy ez az Egy az, a ki megértene, aki nem gunyolná, nem nevetné ki, a mitől úgy fél, úgy i-tózik! — De hátha!?

És könyörgött az Istennek, hogy azt az egyet, azt az egyetlenegy szívet adja neki! Azért a megrontott gyermekéért, azért a boldogtalan serdülő korért, azért a sok sok szenvedésért!

Hiszen elég drágán fizette meg! Vagy nem, hiszen az emberek összes szenvedését elviselné azért a szívért! — Minden keserűséget elfelejtene ő akkor!

Igen, az élete összes keserűséget.

Mert mikor azokba a szép, férfias kék szemekbe nézett, azt hitte, abba a menybe, amelfi azontul van, nem férhet a gyűlölség, szívtelenség, sem semmiféle földi gyarlóság, ott csak boldogság lakik

s hogy jó, nagyon jó volna örökké azokba a szemekbe nézni, örökké azt az egy arcot látni, örökre azt az egy szívet birni! Annak mindent, de mindent elmondani!

S ha meg nem értené? . . .

Hát mindegy! Akkor is mindegy!

Eddig úgy sem volt miért élni, ezután lesz. Azért az álomért érdemes lesz életet lemondásban tölteni. Ugyis tudja, hogy ez az egész csak egy rohanó álom! Szeretefoszlik, ha jön az ébredő s józan reggel.

Sokáig küzdött a szerelem a büszkeséggel. Erős harezot vivott a két nagy hatalom. Százszor is elgondolta, hogy nem. Ha eddig megélt némán, panasz nélkül, ezután sem lesz rá szüksége! De édes Istenem, mit is mondana „Az”, mit gondolna róla? Talán olyan tuczetes leánynak hinné őt is, mint a többiek, a kiknél a szerelem nem szent, hanem hitvány törékeny játék! Talán kigunyolná összetört szívvilágát, melynek hulló darabjait most ő össze akarja újra forrasztani?

Lehet, hogy azt is megteszi, hiszen semmi köze ehhez a történethez!

Sokáig harezolt a két nagy hatalom. De elgondolta, hogy ha most elveszti, azt az egyetlen egyet, azt a legdrágábbat, soha, soha fel nem találja többé és olyan sötét lesz minden, a milyen volt azelőtt, mig nem ismerte.

Akkor sohasem nézhet abba a gyönyörű kék égbe, az ő hullámos arany haját soha nem simogatja senki!

Elmondja. Ha nem érti is meg, ha kineveti is, mindegy. Kegyalább több lesz egy szenvedéssel, egy bánattal és édes lesz azt a bánatot, kint, gyötrelmet hordozni egy életen át . . .

És elmondta.

Az pedig megértette és boldog volt. Keblére szerette volna ölelni, boldogságot ígérni neki, örökké tartó nagy végtelen boldogságot, de föltűnt előtte kétségbeejtő világosan a ezeltalan küzdés, a meddő munka, a sivár jövő.

Egy pillanat alatt belátta, hogy ez a szép szomorú leány sohasem lehet az övé, sohasem simogathatja hullámos arany haját.

Erős, széttéphetetlen békóba verte felindulását s nem lépett közelebb a leányhoz. Csak annyit mondott lassu, esendes hangon:

— Csinos mese!

Nem valóság, csak mese.

Eddig van, vége van. Senki se tudja, hogy két boldogtalanul több lett a világon. Nem oka senki, csak a mesebeli legyőzhetetlen sárkány: a végzet, az az irigy, kegyetlen végzet! . . .

más vidék fiai; nos bemutatkozunk, hogy otthon érezzük magunkat e városban.

A bemutatkozásnak azt a kedves módját választották ki, hogy rendeztek egy diszgyűlést, a mely csak annyiban volt gyűlés, hogy tényleg sokan összegyülekezének, máskülönben hangverseny, fölolvasás, szavaltat volt. A szép ünnepélyt komoly készülődés előzhette meg, erre vall az értékes, szép siker, mely örömmel töltötte el az ifjuság minden igaz barátját.

Sokan voltak jelen a tanári karból. A tanácsot Komlóssy Arthur városi főjegyző képviselte.

A műsor élvezetes volt, bár az újrázásokra való tekintettel máskor kevesebb számot vehetnének föl.

Az ifjuság lelkes, derűs hangulata úgy hatott, mint a tavaszi verőfény, a melynek színes sugarai átragyognak az idősebb, fáradtabb szívek borulatán, hogy friss örömeiket, hitet és reményt csepegtessenek bele. Látva a modern műveltség ösvényén haladó nemes, törekvő ifjuságot nem hiába telünk el a legszebb reményekkel.

U.

Igazán nem tudjuk, kiről szóljunk előbb, annyira kitett mindenki magáért és a pontjáért, annyi kedv és annyi lelkesedés lengte át az egész ünnepélyt, hogy a dícséretet és méltányolást egyaránt kivívta minden szereplő. Mégis első sorban, mint vendégekről Fáy Flórától, F. Kállay Lujzától és Karacs Imréről emlékezünk meg, kiket a közönség oly nagy ovációban részesített, hogy darabjaikat mindjőknek megkellett ismételnők Fáy „Ha volnék kis madár“ című költeményt szavaltta Berangertől oly hévvel és benső érzéssel s annyi választékossággal, hogy a közönség tapsvihara addig nem csitult, míg az „Isten veled“ című költeményt Berangertől ismét el nem szavaltta. Legszebb színpadi sikereihez méltán sorozhatja az ezen nap sikerét is, mert nagyszerűbb ovációkban részesíthették már, de szebben megnyilatkozó és őszintébb dícséretben még aligha. — Ugyanezt mondhatjuk a mi régi, kedves énekesnőnkéről F. Kállay Lujzától, ki magyar nótáival, melyeket a Magyar pompás zenéje kísért, tapsvihart aratott. Mély érzéssel énekelte a bűvös szép dalokat. Karacs opera-áriáját hasonló tetszés kísérte, a másodsor énekelte „Bíró uram bevádolok valakit“ nóta után pedig szünni nem akaró éljenzés volt a méltó visszhang, szóval a szintársulat kitett magáért s az ifjuság szép vállalkozását közelebb vitte a diadalhoz!

A Főiskolai Zenekörrel szólunk másodsorban, erről a fiatal egyletéről, mely az első sikert teljesen kivívta. Dícséret illeti a fiatal karmestert, Pásztor Gyula jht, ki oly benső összhanggal tudta betanítani a darabokat, méltó, hogy névszerint emlékezzünk meg Simonescu Sándor, Spitz Lipót, Baics Izidor, Pásztor Gyula és László Jenőről, kik a gíntett előadásában élvezetet nyújtottak; sűrű tapssal jutalmazták fiatal szerzőjét a darabnak Baicsot is, ki ügyesen componál s korát tekintve, kiváló tehetséget árul el már most is. Dícséret illeti az egész zenekört, minden szám precízen ment s a kör óhaja egy külön hangverseny tartására teljesen jogosult.

Az ifjuság részéről Kovácsy Kálmán, kinek oroszlanrészre volt az ünnepély rendezésében, talpraesett megnyitót mondott, Boross Lajos perczekig derűltégekben tartotta a közönséget vigszavaltatával, míg

Ady Endre és a városi közönség részéről Drumár János versenyezve mulattatták szellemes ötleteikkel a közönséget. Ady volt első a sorban s így tényleg megtörtént, hogy Drumárnak legföltettebb ötletét elmondotta Ady, mint Drumár ezt kitűnő humorral ott künn megsugta a bizalmasoknak.

Kun Béla pedig, a komoly költészet hivatott lantosa, négy költeményével lebilincselte a hallgatóságot, mely megérdemelt tapsokkal jutalmazta a rokonszenves ifju poétát. A szép költeményekből bemutatjuk a következőt:

Régen úgy hívták . . .

Régen úgy hívták a falu legszebb lánya, Nyalka szép legények bomoltak utána. Most csak azt mondják rá, hervadozó rózsza, Változott az idő, ki tehetne róla?

Százat megigézett s rövid a történet, Egy legénybe hogy nem ő is beletévedt, Leány nép szívének ez a közös sorsa, Szerették, szeretett, ki tehetne róla?

Hajh de őszi köd ült az árva berekre, Elvitték kedvesét messze idegenbe, Ott a kis kert alján jöttek bucsuzóra, Gerle párját veszti, ki tehetne róla?

Mulik a nap búban, jön utána másik, Szép lány szeme könnytől mind ritkábban ázik, Imre legény néha betér egy jó szóra, Künn is tavaszodik, ki tehetne róla?

Hozhatsz már levelet virág-fakadáskor Szerelem galambja idegen országból, Szép lány félreteszi, mintha rossz hír volna, Ilyen a szerelem, ki tehetne róla?

Mulik a nap vigan, jön utána másik, Szép lánynak szép szeme ismét könnytől ázik, Imre gondolt egyet, máshol a járója, Ilyen a szerelem, ki tehetne róla?

Kondul, kong a harang, mért oly bus a szava? Idegen országból katona jött haza, Hirt hallott az uton, úgy jött koporsóba . . . Ilyen a szerelem, ki tehetne róla?

Szép lány keresgéli a régi levelet, Olvassa, olvassa s a könyve megered, Temetőbe ballag, ha ott boldog volna, Sirba vágyik lelke, ki tehetne róla?

Régen úgy hívták, a falu legszebb lánya, Nyalka szép legények bomoltak utána, Most csak azt mondják rá, hervadozó rózsza, — Falusi történet . . . ki tehetne róla?

Végül említjük meg, hogy egy F. Kállay Lujzát, mint Fáy Flórát az ifjuság szeretete kifejezésül díszes virágbokrétaival lepte meg, Karacs Imrét pedig a Dreher-vendéglőben tartott népes és kedélyes banketten látta vendégeül.

Az ördögzigeten.

A börtön.

Micsoda aggódo vigyázat, micsoda örökös! És mindez olyan ember ellen, a kinek lehetetlen szöknie, akit állandóan fegyveres őr tart szemmel és a kit legkisebb gyanus mozdulatra lelőnének, a ki erős, szilárd börtönbe van bezárva, olyan börtönbe, a melyet a hatalmas kerítés vesz körül. Ez a kerítés, ez a palliszáde oly erős, kemény fából van, hogy ellentállana bármilyen áttörési kísérletnek.

A börtön ennek a kerítésnek északi oldalán belül van. A homlok részén rács, a mely ablak és ajtó gyanánt szolgál, és a mely a kerítéssel elsánczolt kis udvarra vezet. Az északi rész nyugati oldalán vasrácsos ajtó van. Ez az ajtó köti össze a börtönt a külvilággal, illetőleg azzal a

szűk helylyel, a mely az örök kaszárnájától elválasztja, és valahányszor az ajtó nyílik, egy önműködő készülék erős csöngetéssel jelzi ezt. Éjszaka és nappal, azokban az órákban, mikor Dreyfus úgy van bezárva börtönébe, mint egy czellába, a rács mellett állandóan egy őr virrasz, a kinek őt folyton szem előtt kell tartania.

Gondoskodtak arról az esetről is, ha ez a belső őr összejátszván Dreyfus al, megakarná őt szöktetni. Mihelyt ugyanis ez az őr elfoglalja helyét kívülről rögtön bezárják az ajtót, és a kulcsot egy tiszt veszi magához. Az ajtót különben a belső őr is bezárja és a kulcsot magához veszi.

Ha hozzávesszük ehhez az ajtók hangos nyikorgását és a Deniel-rendszerű csengők zaját, fogalmat alkothatunk azokról a nehézségekről melyekbe valamely szöktetési kísérlet ütköznék. Nem csak hogy egy őr megvesztegetése nem elegendő a terv kiviteléhez, de még mind a haté is nehezen . . .

A fogoly butorzatát csak a legszükségesebbekre szorították; egy ágy (most már nem az a kemény fapad, a melyen két hónapig szenvedett, mialatt vasra volt verve,) olyan egyszerű fekvőhely ez, a melyet a gyarmati kaszárnákban használnak a legénység; egy kis asztal, egy szék, egy kis gyorsforraló. Láda vagy szekrény nincs a szobában, csak néhány polcz a könyvek, fehérneműk, edények, ételneműk számára; azonkívül néhány fogas. Ez minden.

Hosszu órák.

Reggel hat órakor az őr kinyitja a rácsot, a mely ajtó és ablak gyanánt szolgál és az udvarra vezet.

Ekkor Dreyfusnak ki szabad menni friss levegőre s nézheti az eget . . . Tíz órakor vissza kell térnie czellájába, hogy az első reggelit elköltse. Tizenegy órától öt óráig az udvar ajtaja újból nyitva van. Öt órakor visszatér ismét czellájába és az összes ajtókat becsukják másnap reggeli hat óráig.

És ugyanez a rend ismétlődik mindig hasonlóan . . . kivéve azokat a napokat, a mikor a postahajónak el kell haladnia a sziget közelében. Ezekben a napokon Dreyfusnak nem szabad kimennie az udvarra. Miért? Azt egyedül Deniel tudja.

Igy élni, a legteljesebb elzárkózottságban, nem látni mást, csak azt a szűk, kicsiny czellát, nem járhatni másutt, mint abban a kis udvarban, a mely alig nagyobb a czellánál; megfosztva minden szórakozástól és csak a felhők járását bámulni napról-napra; folytonosan magán érezni egy fegyveres őrnek a vizsgapillantásait, a ki nem beszél soha, nem válaszol soha és mindezt guyani gyilkos klíma alatt — ez megtörné a legnagyobb akaraterőt, megzavarná a legnyugodtabb, higgadtabb lelket, meggyöngytené a leg-erősebb ember egészségét is . . .

És ime, ez az életrend nem sokat ártott Dreyfus egészségének!

Egyházkerületi közgyűlés.

Második nap.

Debreczen, november 3.

Kevés érdeklődés mellett kezdődött el ma d. e. a gyűlés. Többen a világiak s egyháziak részéről elutaztak még tegnap este. Kevéssel 9 óra után nyitották meg Kiss Áron püspök és Degenfeld József gróf főgondnok a gyűlést.

Zsigmond Sándor főjegyző a tegnapi ülés jegyzőkönyvét olvasta fel.

A jegyzőkönyv hitelesítést nyer.

Lengyel Imre szól ezután s abból kifolyólag, hogy a tegnapi ülésen is tapasztalták, hogy az egyházi bíróságok

nem járnak el egyöntetűen: indítványozza, hogy az időszaki tanács készítse el az ügyviteli szabályzatot.

Az indítványt elfogadják.

Keckeméti Lajos tanár eskületétele után az új egyházkerületi levéltárnok: Zsigmond Sándor tette le az esküt.

Keckeméti Lajos és Zsigmond Sándor meleg szavakban mondtak köszönetet megválasztásukért.

Sass Béla az igazgató tanácsjegyzője olvasta fel ezután az igazgató tanácsalbizottságának jelentését a gazdasági tanács jegyzőkönyve felülvizsgálása tárgyában. Az albizottság javaslatait a gyűlés elfogadta.

A jelentés részletesen foglalkozik az átalakítási pénztárnál észlelt hiányokról és követelésekről.

Hosszas vita keletkezett e pontnál, melyben részt vettek György Endre, Márk Endre, Thaly Kálmán, Lengyel Imre, Kiss Albert.

A közgyűlés e pontnál kimondja, hogy az albizottság javaslatát Wessprémy Károly kauczióját illetőleg elfogadja és a közgyűlés utasítja a gazdasági tanácsot, hogy a pénztári ügyet mielőbb rendezze.

A főiskolai könyvtár rendezéséről is megemlékszik a jelentés. Ehhez a tárgyhöz is többet szólnak. A közgyűlés elhatározza, hogy a könyvtár rendezésére bizottságot küld ki és ezt a bizottságot különböző teendőikkel bizza meg.

A jelentés többi részeinél is voltak felszólalások és a javaslatokat elfogadták.

A jelentés felolvasása és letárgyalása délig tartott.

SZÍNHÁZ.

Színházi műsor:

Csütörtökön, november 3-án, („A“ bérletben): *Bernardó Montille*, színmű.

Pénteken, november 4-én, („B“ bérletben): *Koldusdiák*, operette.

Szombaton, november 5-én, („C“ bérletben): *Hoffmann meséi*, operett.

Vasárnap, november 6-án, délután lezállított helyárrakkal: *Aranylakodalom*, történeti látványosság; este bérletszünetben: *Száraz kenyér*, népszínmű.

* **Coulisset ur.** Blum és Toche vígjátéka mulattatott tegnap a színházban. Szathmáry Árpádnak egyik legjobb szerepe Coulisset ur, a melyben gazdag humorát és hatalmas alakító tehetségét pazarul ragyogtatja. A többi szereplő egytől-egyik a régi jó volt.

* **A harmadik opera-előadás „Márta“** lesz, melyben a czimszerepet Leopold Francziska énekl.

* **Bohém-estély.** Vasárnap este vidám élet lesz az „Angol Királynő“ egyik külön éttermében. Ott tlaálkoznak Debreczen bohém emberei, hogy az élet küzdelmei között az egymás jókedvében keressenek üdülést. Ugy beszéltek meg, hogy minden vasárnap társasestélyt rendeznek, amelyen a szintársulat elsőrendű nő és férfi tagjai, a hírlapírók és rokonlelkek jelennek meg. Programmja nem lesz ez estélynek, nehogy valamely előre megállapított műsor feszélyezze azok kedvét, akik irtóznak az előre megállapított dolgoktól. En familie lesz itt színész és ujságíró, a kinek csak egy szabályhoz kell magát tartania, ezen szabály arra vonatkozik, hogy köteles mindenki szellemesebb és jobb kedvű lenni a másikkal.

NAPI HIREK.

Tájékoztató.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órakor csak esetleg hátfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

A klr. tábl. hivatalos órák a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12 és d. u. 2—5 óráig tartanak. Az igtató, kiadó-hivatal s az irattárafeleknek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

A Gönczy-egyesület „Ötthon“-a Keresk. akadémiá palotájában.

A m. klr. törvényszéknel jegyzői iroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 5 órakor, ünnepnapokon d. e. 11 órakor.

— **Tanácsülés.** Ma délelőtt Komlóssy Arthur főjegyző elnöklése mellett tanácsülés volt, melyen a Simonffy-utcai új bérház bolt és lakások ügyében hozandó intézkedéseket tárgyalta.

— **Előléptetések a 39. gy. ezrednél.** A debreczeni 39. gy. ezrednél november 1-én a következőket léptették elő:

Stipanovits Jarosláv alezredes ezredessé áthelyeztetett Krakkauba;

Órnagygyá Mildner Rajmond százados a 23. gy. ezredtől.

I. osztályu századosá Wolf Jánost; boine—miri Kurelec Adolfot Grész Gézát, az utóbbi a 46-ik ezredtől helyezettett át;

II. osztályu századosá: Rubos Vincze és Blucher Frigyes főhadnagyok; ez utóbbi az 59. gyalog ezredtől.

Főhadnagyokká a következő hadnagyok: Kaiser Gároly, Dunst János, Schuch Ferencz, Gondos Gyula, Kollár Ferencz, Kollmer Arthur az 51. ezredtől áthelyezve.

Hadnagyokká a következő tiszthelyettesek: Recory Lipót, Imme Richard, Scotti Lajos, Miklosi Sándor. — A 102. gy. ezredtől áthelyeztetett Hirschfeld Ede hadnagy.

— **A sajtó és a színészeti kiállítás.** A V. H. O. Sz. helyi választmánya tegnap Konez Akos elnöklete alatt ülést tartott, amelyen Komlóssy Arthur főjegyző is megjelent. Az ülésen arra nézve történt megállapodások, hogy az ünnepély alkalmával mily módon értesítik az országos sajtót. Együttal arra nézve is megállapodás történt, hogy a sajtó köréből kik vegyenek részt a fogadó bizottságban.

— **Halálozás.** Özv. Borossy Gyuláné sz. Weidner Vilma fájdalomtól megtört szívvel tudatja fiúknak, Gyulácskának, a nagyváradi Szent-Vincze intézet növendékének életének 12-ik évében Nagyváradon történt gyászos elhunytát. Az elhunyt hült tetemei folyó hó 4-ikén d. u. 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a Szent-Anna temetőben levő kápolnától ugyanazon temetőbe örök nyugalomra tetetni. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Görög katolikus temetkezési egylet H.-Böszörményben.** H.-Böszörményben a második temetkezési egylet megalakult Varga László g. kath. esperes, temetkezési egyleti elnök vezetése alatt. Eddig 729 könyvet váltottak ki. A könyvek a h.-böszörményi lelkészi hivatalban válthatók ki. Fölvétetik mindenki 18 - 70 éves korig, mint a g. k. lelkészi hivatal értesít, felekezeti különbség nélkül. Az egylet az elhunyt tagok temetésére 150 forintot fizet. A tiszta jövedelem iskola-építés és népnevelési czélokra fordítandó. (A levelező elhallgatja, hogy a jövedelemből csak a g. kath. vagy bármely felekezet iskoláját istápolják.)

— **Letartóztatott földbírtokos.** A tórontálmegye Staresován nagy feltűnést keltő letartóztatás történt az este. A vizsgálóbíró elfogatta s a pancsovai törvényszék fogházába kísértette Barasovics József stracsovai földbirtokos, akinek a házában egy nőrokonát meggyilkolva találtak s aki ellen az a gyanu merült föl, hogy a gyilkosságot ő követte el.

Barasovics úgy adta elő a dolgot, hogy a szomszédjában lakó nőrokona, özv. Hegovár Julia, gyakran ellátogatott hozzá s mindig meglopta. Az asszony ugyanis nagyon szegény s négy gyermeke van, akikkel, ha nem lopott, nem tudott enni adni, tegnapelőtt is ott találta az asszonyt Barasovics a maga házában a padláson. Eppen buzát rakot a zsákjába, a mikor a gazda tetten érte. Barasovics az állítja, hogy dulakodni kezdtek s e közben az asszony a padlásról leesett és egy ekevasba zuhant, a hol azonnal meghalt.

A tegnapi napon megtartott orvosi vizsgálat konstatálta, hogy az asszony erőszakos halállal mult ki. — Mellkasa be volt szakadva; oldalbordái mindkét felől be voltak törve s a nyaka nagyon fel volt dagadva. A vizsgálat egyéb adatai Barasovics ellen szóltak s ezek alapján történt a letartóztatás. A 4 kis gyermeket a közönség vette gondozás alá.

— **Országos szédelgő Debreczenben.**

A debreczeni rendőrséget figyelmeztették, hogy egy országos szédelgő érkezik a városba. Magas termetű, őszes férfi, a ki tisztos ruházatban, szenvedő arccal jelen meg a bankoknál, kereskedőknél, a kiknek tönkrement kereskedőnek mutatkozik be és elpanaszolja sorsát éhező családjá részére könyöradományt kér. A rendőrség arra kéri a lakosságot, a hol jelentkeznék ez a munkaképes egyén, a ki dolog nélkül, csak szédelgésből akarja magát fentartani, azonnal értesitse, hogy a városból való eltávolítása iránt intézkedjék.

— **A színészeti kiállításra a rendező bizottsághoz** újabban a következő tárgyak küldet be. Tek. Szikszay Lajos építész ur: 5 db. színlapot 1844. és 45-ik évekből u. m. 1. Földszint vagy lebuja vigjáték, 2. „Fényes este mulatság“, 3. Ördög naplója, 4. „Nemesek hadnagya“, 5. Követválasztás. Nagys. Komlóssy Dezső ur: Bodenbergn Lina hegedűs Lajosné 1859-ben elhunyt első népszínmű-énekesnő otajfestésű képe arany keretben, egy könyvomatatos kép, színpadi jelenetet Jókai „Dalma“ című drámájából, Egressy Gábor, Munkácsi Flóra mint „Ayda“, Teleki mint „Mátyás király“, Bulyovszkyné mint „Mária királyné“, Egressy Gábor, mint Dózsa György“ könyvomatú képeit. Lovag Chylinszky György ur. Hegedűs Lajos hírneves színész előbb debreczeni diák később a pesti Nemzeti színház tagja és jeles író es neje Bodenbergn Karolina és kis fiok együttes arczképét. Nagys. Leszkay Ferencz ur utján Horváth Kálmán gyógyszerész ur: Egy selyem színlapot 1838. februáruis 10-ik napján Szakátsy István vendégszerepeinek jutalmául előadott „Az angol oroszán keleten és kurdisztáni párducz vagy Anglia diszszáslója Palesztinában“ új történeti vitézi színjáték. Tek. Bocskó Sámuel főkapitány ur: Száki József uttörő magyar színész pecsétgyűrűje, Bacsó Louise debreczeni születésű színművésznő mint „Maffió Orsini“ kabinet képe. Nagys. Komlóssy Rózsika kisasszony: Egy porcelán szivarhamutató Leszkay András volt debreczeni színigazgató fényképével, egy bekötött aláírási iv Szakáll Róza általánosan kedvelt színészno megjutalmazására, Tek. Tóth László ur: Blaha Louise makart képe

arany keretben, E. Kovács Gyula mint „Toldy“ fényképe fekete arany keretben, Pálfi György, Horváth Arnold, Németh József, E. Kovács Gyula, Szathmári Árpád, K. Hegyesi Mari, Kiss Mihály kabinet képei, Valentin Lajos, Vedress Gyula, László Etel névjegyalaku fényképei. Tek. **Hamar László** ur: Egy „Magyar színészvilág“ című történeti és statisztikai almanachot, egy Víg-színházi műsort Haraszi Hermin fényképével, Vizváriné Krecsányi Sarolta 3 db. jelmezes kabinet képét, Pauliné, Sz. Prielle Kornélia, Blgnió-, Rónai, Temesvári és Zöldi névjegyalaku fényképeit, Tanner és Szabó József a debreczeni állandó színház volt titkáranak névjegyeit. Ez alkalommal értesíti a rendező bizottság az érdeklődő közönséget, miszerint november 1-től kezdve az irodai órák hétköznapokon d. e. 9-12, d. u. 2-4-ig Vasárnap pedig d. e. 10-1-ig tartanak a Csokonai szobában, hol is minden a jubileumot és színészet kiállítását illető felvilágosítások megadatnak.

— **A pallagi földmives iskola elvitele.** Fővárosi tudósítónk távirata hirt adott már a földművelésügyi miniszter azon szándékáról, mely szerint a debreczeni földmives iskolát a Pallagról más városba helyezi el. Darányinak idevonatkozó leirata tegnap csakugyan megérkezett a gazdasági tanintézet igazgatójához, aki azt eredetben áttette a városi tanácshoz, mert Darányi, méltányolván Debreczen városának a kulturális fejlődés, különösen pedig a gazdasági szakismertek terjesztése érdekében mindenkor tanúsított áldozatkészségét, mielőtt tervét végrehajtaná, hallani óhajta Debreczen városa véleményét is.

— **Felhívás.** A városi tanács katonai és illetőségi ügyosztálya felhívja mindazon debreczeni és más községbeli illetőségű állítás és népfelkelő köteles ifjakat, kik az 1876, 1877, 1878, 1879 és 1880. évben születettek, hogy összeírásuk végett a katonai és illetőségi ügyosztálynál (Hungária palota II. emelet 16. ajtó naponta 8-12 óráig legkésőbb f. évi november hó 30-ig annyival is inkább jelentkezzenek; mert a ki ezen jelentkezést, a nélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna — elmulasztja, kihágást követ el és 5 forinttól 100 forintig terjedhető dőnbüntetéssel büntetik.

x **Áron Miksa** szesz-, szer- és borsnagyszerkedésének irodáját folyó évi november 8-tól fogva Simonffy (Kisuj)-utca 14. számú saját házába teszi át. Bejárati Széchenyi-utca 13. szám alatt is.

Nemzeti ügy.

Pozsony, nov. 3.

A pozsonyi Toldy-kör lapunknak is megküldötte azt a memorandumot, amelyet a magyar színészetnek Pozsonyban való állandósítása érdekében a városi képviselőtestülethez benyújtott. Ugyanis nemsokára lejár Pozsonyban a szerződés, amelyet Pozsony város a német és a magyar színigazgatókkal kötött és amely valóban megszegyenítő a magyar nemzetre, mert a magyar muzsának ott a határszélén csakis a farsangba eső utósaionsat biztosítja, míg a tejfölt a német színigazgatónak juttatja. *Elvárjuk ezért Pozsony városától, hogy a jelenlegi sérelmes állapotot nem tartja továbbra fenn, hanem állandó hajlékot biztosít a magyar színészetnek. Mutassák meg végre a pozsonyiak, hogy jó hazafiak és nem engedik becsületükön azt a csorbát esni, hogy mint hat évvel ezelőtt, ismét leszavazzák a magyar színészet állan-*

dósítását! *Ne engedjék magukat pellengére állítani az ország közvéleménye előtt!* Pozsonyban a magyar muzsának nemzeti politikai szempontból kiválóan magas szíves hivatása van, mert nemcsak kulturális célt követ, hanem egyuttal ápolja és fejleszti, megkedvelteti a magyar nyelvet.

Jól mondja a memorandum, hogy Pozsony város érdeke azt kívánja, hogy Pozsony teljes erejével a magyar kulturához csatlakozzék s Magyarországgé legyen, mert amint Pozsonynak multat csak Magyarország adott, úgy jövőjét is egyedül csak a magyar kultúra befogadása biztosítja! *Ne legyen többé Pozsony „Bécsnek külvárosa“, a német művészet rokkantjainak menedékháza!*

A Toldy-körnek és a pozsonyi magyar lapnak, mely lelkesedéssel küzd a szent ügyért, sok kitartást kívánunk. Ne csüggedjenek el, hisz velük van a nemzeti közvélemény és a hazaszeretet szent érzelme.

A memorandum, amelyben a magyar nemzetnek, illetőleg a pozsonyi magyarságnak kulturális uralkodásra termett felsőbb-sége van önérettel és finoman kifejezve, bizonyára országszerte fel fogja kelteni a figyelmet, annál is inkább, mert dr. Thaly Kálmán hírneves tudós és országgyűlési képviselő nagy alakja is megjelenik — elnöki minőségében a kérők, illetőleg a hazafias kötelesség teljesítésére felszólalók között.

Adja a Magyarok Istene, hogy a pozsonyi magyarság küzdelme diadallal végződjék.

A színházi riport.

— Irta: U. A. —

II.

Ugy hiszem, előbb voltak jó színészek, azután jó kritikuskok, éppen úgy, amint előbb született Homér az Ilias költője, mint Arisztoteles, aki az aestetikáját megírta.

Kean Edmund, az angol színészet halhatatlan büszkesége diadalmas pályájának már felútján volt mikor fájdalommal konstata, hogy Angliában nincsenek színbírálok.

„Nem értenek a dologhoz, — úgy mond, — magasztalnak ott, hol nem számítok elismerésre s figyelemre sem méltatják azt, mire annyi gondot és tanulmányt fordítottam. Mivel játékom új és természetes, azt vélik, hogy nem tanulok, s a lángész rögtönzéséről szólnak, melynek valódi művész játékában nincs helye.“

Kean-nak nem sokáig volt oka panaszkodni. Londonban már 80-90 év előtt csakhamar akadtak tollforgatók, akik Keant tanulmányozva, olyan alaposan megismerkedtek a színművészettel, hogy amint Kean fejlődött a színművészetben oly módon fejlődött az ő színbíráloi képességük is és olyan híven leírták, hogy, Kean mikép ábrázolta Shylock ot, e bírálat ma is elébünk varázsolja Kean művészetét, hogy szinte látjuk a velencei kalmár roskadozó alakját és hallgatjuk midőn a III. felvonás I. jelenetében, mint kezdi beszédét alantabb fokozatból s szavai mint emelkednek bámulatos erővel, míg varázsszal ragadja el szívünket az utolsó két szóban: Zsidó vagyok! Olvasva a remek bírálatot, szinte hallani véljük, hogy a két szóban mint jajdul föl az elnyomottság évezredes szenvedése.

Ma nincsenek Kean Edmundok Angliában és ott sem irnak már olyan klasszikus híralatokat. A hírlap, mely a politikai, társadalmi és művészeti élet minden ágát figyelemmel kíséri, a színművészetet még mindig részletesebben foglalkozik, mint sok egyéb kulturális eseménynel. Így van ez külföldön és hazánkban is. Valamire való primadonnának jobban ismerik a

nevét, mint sok tartalmas írónak, aki eszmékkel gazdagította korát, vagy új irányt vitt az irodalomba.

A színművészetet úgy foglalkoznak a lapok, hogy az azt művelő személyekről irnak, akik gyakran nem a színművészet, hanem a saját személyük fontosságának tulajdonítják a folytonos portálást. Ha az újságíró, aki a színkrónikát jegyzi, megfélekedzik egy-egy névről, gyűlölt alak lesz. Ha nem hódol neki, a legjobb esetben kiálthatatlan.

Színészetünk színvonala meglepéssel tölthet el mindnyájunkat. Rászolgáltak arra, hogy azok, akiknek toll van a kezükben és a napi sajtót szolgálják, önzéstelenül foglalkozzanak velük. Hiszen tulnyomóan ugysem szereznek egyebet elismerésnél. Hiszen tudjuk, hogy a magyar színészek sokkal nagyobb lelki erőre van szüksége, mint a külföldieknek, hogy megállják a helyét. Nem is az ő hibájuk, hogy nem fejlődik a bírálat. A hiba a viszonyokban keresendő. A hírlapíró az újság nap- és éjszámosa, csak futtában foglalkozhat a színházzal, mert tudnivaló, hogy főképp vidéki lapnál sok egyéb munkát kell végeznie és jóformán már fáradt a szelleme, mikor a színházba kerül.

Fizikai ideje nincs arra, hogy egy-egy színésznököt, egy-egy tehetségesebb rendezőt alaposabban tanulmányozzon. Az írása tehát, szerény nézetem szerint nem az alapos tanulmány, hanem inkább az impresszió munkája. Az impressziót legtöbbször a hangulat szüli. A hírlapíró robot munkája után bajos a figyelmet úgy koncentrálni, hogy az előadó alakítását teljes egészében megfigyeljük.

Befolyásolhat az előadás alatt:

1. Az előadó művészi hire.
2. Külsőségek.
3. A hang.
4. A közönség magatartása.

Az impresszióknak e négy föltétele van, de annál több föltétele van a dírálatnak. Ismernünk kell a darab szellemét, tudnunk kell, hogy mikép képzeljük ezt vagy azt az alakot. Gonosz Pistát, Otelót, Danisefet elképzeljük, de ha egy napon Homesnak Dungleas című szomorujátékát adnák, teljesen tájékozatlanok volnának az írni, hogy mikép kell ábrázolni a darab hőst, ifju Norvalt.

A színész megöregszik az ő pályáján, de a vidéki lapok színbíráloi folyton változnak, mire valamelyes képességre tettek szert már annyira blamálták magukat, hogy a helyet át kell engedni friss erőnek, aki épen olyan tájékozatlan, épen úgy botorkál a sötétségben, mint ahogy kezdetben botorkáltak ők.

Megtörténhet, hogy öt lapnál öt új ugynevezett friss erő írja a színi riportot. Valamennyi impresszió után. Az impressziók pedig úgy különbözhetnek egymástól, mint a színek. Például megtörténhet, hogy öt lap bírálata ily különbözetekkel jelenhet meg:

I.

G. kisasszony játékának gyönyörű plastikáját csodáltuk. Minden egyes jelenésben művészettel érvényesítette szerepét. Csengő hangjának bája elragadt. Csodáljuk, hogy még nincs az operánál. A közönség minden felvonás után tiszszér hívta a lámpák elé.

II.

G. kisasszony játéka, leszámítva egy-két fogyatékossgot, elfogadható. Hangja eléggé kellemes. Nyert vele a debreczeni színház. Egyébiránt a közönség tapsolta.

III.

Tegnap este G. kisasszony mutatkozott be. Azt mondják elvégezte a conservatoriumot, tudna is énekelni, de a hangja szinte len, lehet ugyan, hogy lámpalázban volt.

Főntartjuk a végítéletet későbbre. A habitűek tapsoltak.

IV.

G. kisasszony próbálkozott tegnap a debreczeni színpadon. Ugy látszik, azt hiszi Komjáthy, hogy a debreczeni színház előkészítő iskola, amely arra való, hogy a teljesen kezdők itt tanuljanak meg járni. G. kisasszony különben — évek múltán — még viheti valamire. A karzatról gyenge taps hallatszott.

V.

Mit akar Komjáthy? Meddig él még vissza türelmünkkel? Hiszen már a főpróbán észrevehette volna, hogy G. kisasszony legfeljebb a sárbogárdi fából tákolt színpad állhatná meg helyét, ott is csak kánikulában, a mikor az emberek még siketek a kánikulától. Különben csak azt esodáljuk, hogy G. kisasszony még itt van, mert a tegnapi püsszegecséből levonhatta a következtetést.

(Vége. köv.)

Irodalom és művészet.

* A „Legjobb könyvek“ című regénytárból minden 2 hétben egy díszesen kiállított, angol vászonkötésű kötet jelenik meg, úgy, hogy rövid idő alatt szép és értékes könyvtár gyűl össze. Eddig megjelent kötetek: I. évfolyam: 1. Mikszáth Kálmán: Prakovszky, a siket kovács. 1 kötet. 2-3. Ohnet György: A szürke ruhás hölgy. 2 kötet. 4. Harraden B.: Hajók, ha éjjel találkoznak. 1 kötet. 5. Coppée Ferenc: Az igazi gazdagok. 1 kötet. 6-7. Ebers György: A nővérek. 2 kötet. 8. Szabóné N. Janka: Vezeklés. 1 kötet. 9-10. Savage Richárd H.: A hivatalos feleségem. 2 kötet. 11. Mikszáth Kálmán: Gavallérok. — Ne okoskodj, Pista. 1 kötet. 12. Béhuys György: A nikkell-ember. 1 kötet. 13-14., 15. Cherbuliez Viktor: Vagyonszerzés után. 3 kötet. 16. Conan Doyle: A nagy árnyék. 1 kötet. 17., 18. Donnelly I.: Caesar emlékszója. 2 kötet. 19. Feuillet Octave: Egy nagyvilági házasság. 20. Claretie Gyula: Mornas Jean. II. évfolyam: 1-2. Daudet Ernő: Malory kapitány büne. 2 kötet. 3. Gárdonyi Géza: Az én falum. 1 kötet. 4-4. Rodrigues Ottolengui: Dilettáns gonosztevő. 2 kötet. 6. Cherbuliez Victor: Apépi király. 1 kötet. Előfizetési díj: postai bérmentes küldés mellett (20 kötetre (1 évfolyam) 20 korona, 10 kötetre 10 korona, 6 kötetre 6 korona. Minden kötet külön is megrendelhető. Ára 1 korona. Bérmentes küldéssel 1 korona 10 fillér. Légrády testvérek könyvkiadóhivatala, Budapest, Váci-körút 28.

* Keresztység és tudomány. Márk Ferenc dr. okányi ev. ref. lelkészől ilyen című tanulmány jelent meg, melyet Csiky Lajos debreczeni főiskolai hittanárnak az Edinburgban egykor együtt töltött szép napok emlékéül ajánl a szerző. A tanulmány a keresztység és tudomány egymáshoz való viszonyát tárgyalja s azt fejtegeti, hogy a keresztység átható és mindent megnemesítő ereje nélkül maga a modern műveltség is elvesztené azt a biztos talajt lábai alól, a melyen állva és előhaladva képes csak a dolgokat magasabb szempontból mérlegelni. A tudomány fejlődésének nem ellensége, sőt támogatója a keresztység, mert hiszen ennek révén terjedt el. Az érdekes és becses tanulmány megjelenésére az a körülmény szolgáltatott alkalmat, hogy egy fővárosi lap a tárczatovatóban azt az abszurdumot fejtegette, hogy a kereszténység lejártá magát.

CSARNOK.

Harcz a szerelemért.

Regény három kötetben.

— Fordította: Váradl Ödön. —

(Folytatás.)

9.

A tábornok ajkaiba harapott. Majd a beszéd másra tért. A tábornok megitta a maga pohár borát, és kiköleszöngött pár forintot, melyeket soha vissza nem fizetett s tovább ment.

A park felé indult, hol az özvegygel találkozott, kinek olyasokat mondogattak, hogy szétépedje keztyűit.

A mint a tábornok eltávozott a házból, Miriám Sir Henryhez ment.

Ha egyedül volt a gyanujával, előtűnt valódi természete, mialatt jelleme bánatos vonásai eltűntek.

Szeretete határtalan volt gyámtyja iránt. Őt valóban ilyennek tekintve gyöngéd érzellemmel viseltetett iránta, örömmel borult karjaiba s érzé, hogy szíve boldogan lüktet.

Most hogy Gunter tábornok Sir Henry fejében oly esodálatos gondolatot keltett fel, a csókja dobogásba hozta szívéit.

— Mondja-e neki, mit beszél a világ? — kérde önmagát.

— Nem, legyen gyermekem s mint gyermek egyre szeressen. Nem mondom neki semmi olyast, a mely ártatlan bizalmát megzavarhatná s elfogódottá tehetné irántam.

Viszonzá csókját s mondá:

— Mondtam már neked, kedves Miriám, hogy nem sokára vendégünk érkezik?

— Nem. Ki az?

— Egy távoli rokonom, kit már évek óta nem láttam. Archie, nagyon szép ifju volt.

— Archie a neve?

— Igen, Ravel Archie. De ha jön, nem szabad belé szeretned s rólam elfeledkezned.

— Nincs e világon ember akiért elfedhetném, Sir Henry — viszonzá Miriám sajtáságos nyomatékkal.

Sir Henry nem tudta, mily hálás volt a leány a feletti boldogságában, hogy előbbi környezetétől megszabadulhatott.

Mily boldog, hogy Sir Henry szerette s nem volt egészen elhagyatva.

Három éve mult, mikor Talbot Grey utólszor írt neki s ebben azt írta, hogy legjobb lesz, ha a multat feledik.

A viszonyok olyanok voltak akkor, hogy reájuk nézve helyzetük változtatása lehetetlennek látszott.

Avval a biztatással záródott, hogy szerelme örökké tartó lesz s ez csupán gunynak látszott.

— Archie ma este jön — mondá a báró — s remélem megnyeri tetszésedet, mert ő régi kedvencem.

— Meg vagyok győződve, — hogy tetszeni fog neked.

Mr. Ravel csakugyan megjött az este folyamán.

Kocsin érkezett s egy pár perczel később hallatszott a hangja a palotában.

— Itthon van Sir Henry?

— Itt vagyok fiam: kiáltá a báró a lépcső tetején.

Archie nehéz podgyászát odadobta a szolgálónak s felsietett a lépcsőkön.

Miriám nevetve állt az árnyékban s az érkező hatalmas alakját s vidám arcvonását bámulta.

Magas, nyulánk volt, széles vállakkal. Megjelenése valóságos királyi volt, leszámítva könnyed ruganyos lépteit.

— Örvendek nagybátyám, hogy viszontláthatlak. Hogy érzed magad? Még mindég nőtlen. Nagyon jól nézel ki.

Tovább is beszélt volna e modorban, ha hirtelen meg nem látja Miriámot.

Azonnal elhallgatott s meghajolt.

— Unokaöcsém, Archie Miss Medhurst Miriám.

Ha két szempár miatt mialatt egymást nézik, nyilt és őszinte kifejezést nyer, úgy a benyomás, melyet egymásra tesznek, bizonyosan kellemes.

A báró magára hagyta őket, sétáltak, mentek látogatóba, eljártak az operába, Sir Henry magába vonult, — nem nézte irigy szemmel vonzalmukat.

Igy eshetett, hogy Archie alig egy heti tartózkodás után Miriám teljes bizalmával dicsekedhetett. Eleinte csak egy hétig szándékozott maradni.

— Oly szép itt minden — mondá egy napon a reggelinél, hogy én, ha csak nem küldesz el nagybátyám, még pár napig maradok.

— Még pár hónapig. Archie, ha kedved van, viszonzá Sir Henry. De hát miért találsz most itt mindent oly szépnek, a mint magad kifejezted?

— Mert most egészen másképen viselkedel, mint azelőtt, nagybátyám. Még soha sem láttalak oly vidámnak, mint most. Ebben természetesen Miriámnak és — tevé hozzá udvariasan az özvegy felé hajolva — Mrs Dighynek is van része.

Mrs Dighy meghajlással mondott köszönetet.

Annyi érdeklődést mégis tudott kelteni a fiatal emberben, hogy az vele megszórtá Miriám iránti figyelmetességét.

Nehányszor magára hagyta vele Miriámot.

— Ha Achiebben nem közönséges érdeket tudott kelteni Miriám, gondolta a báró — úgy nem beszélt volna olyan nyiltan. Örvendek, hogy viszonyuk oly testvéries, csupán testvéries.

A mint a reggeli végződött s Mrs Dighy a szobából távozott, Archie cigarettára gyujtott s két vagy három izben türelmetlenül fujta füstjét a levegőbe.

— Itt jön nagybátyám szólalt meg végre.

— Kicsoda?

— A tábornok. Irtózom e vén bünnöstől.

— Miért fiam?

— Nos, nem látjuk e éj idején kalandozni a helyett, hogy alvással töltené idejét? Vagy nem tudom-e, hogy beestelen játékos? Akár Mrs Dighy.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Érték-tőzsde.

A debreczeni Közgazdasági Bank Részvénytársaság közlése.

1898. november hó 3-án.

Államadósság:

Magyar aranyjárdék 4%	119.50	110.—
„ vasuti beruházási köt. 4 1/2%	119.50	120.50
„ koronajárdék 4%	—	97.50 98.—
„ regále vált. köt. 4 1/2%	—	100.25 101.—
Osztrák aranyjárdék 4%	—	119.75 120.25
Egységes államkötvény 4 1/2%	100.75	101.25
Tisza-szegedi 4%-os nyer.-sorsj.	137.75	138.75

Részvények:

Magyar hitelbank részvény	379.25	379.50
Osztrák hitelbank részvény	352.25	352.50
Magyaripar- és keresk. bank. r.	95.—	95.25

Sorsjegyek:

Magyarjelzálogban 4%-os sorsj.	122.60	123.60
„ 3%-os	103.—	104.—
Osztrák földhitel sorsjegy 3%-os	120.—	121.—
Magyar vörös keresztorsjegy	10.50	11.—
Osztrák „	—	19.50 20.—
Olasz „	—	12.— 12.50
Bazilika sorsjegy	—	6.60 7.—
Jó-sziv „	—	3.90 4.30

